

år, kunna af statsmedlen åstadkommas; dock kunde detta icke med någon säkerhet afgöras innan statsförslaget för nästkommande år 1867. blifvit uppgjort. Den ökade årliga kostnaden för fångvården blefve deremot så betydlig att den, så länge statsinkomsterne fortfarande vore i nedgående, icke kunde statsverket åhvälfvas, och berodde den möjliga tillgången härtill väsentligen deraf huruvida nästa års skörd blefve tillräcklig för landets behof. Senatorn ansåg derföre nödigt att till Kejsrerliga Senatens Ekonomiedepartement öfverlemnna att taga nämnde omständigheter i öfvevägande och derefter till Kejsrerliga Senatens allmänna plenum inkomma med upplysning, när den provisionela reform i Finlands fångelser, hvarom fråga blifvit väckt och i hvilket afseende förslag enligt Kejsrerliga Senatens förordnande redan vore uppgjort, kunde bringas så långt, att hinder vid tillämpningen af förenämnde förordningar icke mötte; hvarförutom ifrågavarande förslag väl borde af vederbörande myndighet granskas och äfven i sådant, hänseende ärendet till Ekonomiedepartementet öfverlemnas. Och borde frågan om författningarnes utfärdande samt bestämmandet af tiden för deras trädande i verksamhet bero tills upplysning i nämnda afseenden från Ekonomiedepartementet aflemnats.

652 YTTRANDE VID EKONOMIEDEPARTEMENTET 28. XI 1866

RA, Senatens arkiv

Senatorn Snellman afgaf ett skriftligt utlåtande, sålydande: – Sökandes andragande om det finansielt origtiga i att beskatta produktionen kan i min tanke icke bestridas. Lika litet deras anförande om obilligheten deraf, att jernproduktionen beskattas; medan öfriga fabriksindustrier äro från skatt befriade. Undantag härifrån utgöra endast qvarnar, sågar och bränvinsbrännerierna, hvilka erlægga produktionsskatt. Men äfven af dessa skatter kan hvarken qvarntullen eller sågningsavgiften med något skäl försvaras. Den förra fördyrar det ombärligaste födoämnet och ger en premie åt det utifrån importerade mjölet, hvilket icke är någon skatt underkastadt. Sågningsavgiften åter faller endast på den vara som utskeppas, och hindrar producenten att på den, utländska marknaden konkurrera med exportörer från andra länder, i hvilka denna produktion icke är beskattad. Om alltså afseendet på statsverkets behof icke medgifver att genast borttaga äfven dessa skatter, bör man hoppas att sådant likväl till landets bästa må kunna ske, så snart som möjligt.

I alla länder sträfvar den ekonomiska lagstiftningen dertill att i denna fråga förverkliga, hvad vetenskapen längesedan erkänt för sanning. Det är också uppenbart, att en skatt, hvilken pålägges produktionen som sådan, utan afseende på vinsten deraf eller på producentens förmögenhet i öfrigt, utgör ett hinder för produktionens förökande. När anläggaren af en masugn eller ett smidesverk på enskild, mark, med köpt och ofta utifrån importeradt råmaterial, måste betala skatt på tillverkningen, utgår denna skatt en med lika belopp förhöjd ränta på hans i rörelsen nedlagda kapital och verkar likasom en högre räntefot till produktionens nedtryckande.

Att vidare detta förhållande skall leda kapitaler från den ifrågavarande produktionen till andra industrigrenar, hvilka äro från sådan skatt befriade, kan icke bestridas. Och detta band på industrins frihet

måste för landet verka förderligt.

Klart är, att grundskatten på jorden icke är af denna natur. Den utgör ett arrende till kronan. Kapitalet för detsamma har den nuvarande jordegaren icke erlagt. Och han kan efter förmåga utvidga sin produktion, utan att detta arrende förhöjes. Jernverksegaren deremot betalar för hvarje lispund jern han tillverkar. Det ena verket nedlägges, det andra uppstår, och skatten hvilar på tillverkningen, icke på någon viss fastighet. Det Regale grufvorna i fordomtima utgjort, kommer numera icke i fråga, sedan äfven grufvorna få af enskild man upptagas och sjömalm upphemtas, utan att någon kronans rätt dertill existerar och utan att någon skall därför erläggas. Skatten på jernverken rör icke alls grufvorna, utan tillverkningen, utan afseende på hvarifrån råmaterialet är hemtadt. De jernverksegare, som undertecknat ansökningen, arbeta också antingen uteslutande eller till större delen med svensk malm, och tackjern.

10

Frågan kan därför endast gälla, huruvida statsverket må kunna umbära den ifrågavarande skatten. Att borttagandet af de band, som hämma industrin, skall öka statsinkomsterna, bör icke kunna betviflas. Någon tid måste dock förflyta, förrän ersättning på andra indirekta skattetitlar vinnes. Senaste årens erfarenhet har visat, att statsverket förmått bära utomordentligt stora extraordinära utgifter; och med hopp om att, enligt tingens vanliga ordning, missvexterna icke alltför snart skola återkomma, är närvarande tidpunkt bättre än någon annan egnad att å stats inkomsterna gifva ett förskott för framtiden. Ingen annan tid kan heller mera högt påkalla åtgärder för industrins upphjelpande. Jag anser af dessa skäl den ifrågavarande skattens aflyftande kunna utan svårighet ske sålunda, att densamma nedsättes med en fjerdedel årligen, räknadt från innevarande år, för hvilket skatten först 1867. uppbäres. De särskilda tryckande konjunkturer, som detta år försvårat äfven jernverkens ställning, synes påkalla, att skattenedsättning må redan för detsamma komma dem tillgodo.

20

30

Närvarande fråga gäller samma allmänna princip, som utgör grunden för mitt deltagande i Senatens underdåniga hemställan om exportförbudens och exporttullens borttagande. Det kan sättas i fråga, hvad en styrelse bör eller förmår genom direkta åtgärder verka till befordrande af landets industri. Försök i denna väg hafva, med undantag af kunskapers utbredande, oftast misslyckats, icke sällan verkat skadligt genom ett konstladt uppammande af industrier, som icke utan fortsatt understöd förmått uppehålla sig, eller genom föranledande till obehägnade och öfverdrifna spekulationer. Men då styrelsen aflägsnar de hinder, som motarbetar industrins fria utveckling, kan man vara förvisad, att dessa åtgärder skola bära önskad frukt.

40

Hvad särskildt jernindustrin angår, är dess framtid i detta land väl ännu osäker, emedan man icke lyckats påfinna några rikare tillgångar af bergmalm, och ännu ovisst är, huruvida en uthållande malmtäkt ur sjöar och myrar skall kunna påräknas. I geognosternas tanke ger landets geologiska formation icke hopp om någon stor tillgång. Men rikedomerna på naturlig driftkraft och på billigt brännmaterial bereda dock jernindustrin samma stad som åt öfriga fabriksindustri. I hvarje händelse måste man önska, att der råmaterial, som förefinnes, må kunna tillgodogöras, såsom det inhemska materialets sämre beskaffenhet och kostnaden vid anskaffande af utländsk malm desto mera påkalla jernverkens likställande med den öfriga fabriks industrin. Styrelsen har hittills ansett sig böra skydda jernindustrin genom jemförelsevis hög importtull på utländska jernvaror. Klagan öfver

50

detta skydd från konsumenternas sida är i landet allmän och äfven berättigad, emedan jernet är en nödvändighetsvara för snart sagdt all industri, hvilken derföre genom ett högt pris på varan tillbakahålles. Att nu genom den inhemska jernindustrins beskattande göra den höga skyddstullen för densamma outhärlig, kan ingalunda anses för en sund statsekonomi. Jernverksegaren åter, som endast på försäljningen inom landet, icke på den exporterade varan kan göra sig ersatt för den skatt han betalar, måste hålla sin produkt i så högt pris, som skyddstullen någonsin tillåter; och den jernfabrikationen pålagda skatten är derföre i dubbel mening skadlig för den inhemska industrins utveckling.

Bergstyrelsens utlåtande utreder, att skatten på jernverkningen uppgår för det af inhemska malm tillverkade stångjernet till en och en fjerdedel å två procent af tillverkningsvärdet. Oaktadt detta jämförelsevis höga skattebelopp i ett land, der räntefoten är högst sex procent, har statsverkets inkomst af skatten icke uppgått till mera än fyratiotusen mark årligen. Den nedsättning statsinkomsterna genom dess borttagande under loppet af fyra år skulle lida, utgår alltså för år den obetydliga summan af tiotusen mark.

På dessa anförda skäl får jag underdånigst hemställa, att Hans Kejsersliga Majestät måtte till landets Ständer aflåta nådig proposition om såväl masugnstiondens som hammarskattens nedsättning för åren 1866, 67, 68 och 69. med en fjerdedel årligen, så att dessa skatter med sistnämnda års utgång skulle vara helt och hållet aflyftade; och vågar jag uttrycka den öfvertygelse, att Ständerna, med erkännande af rättigheten af den grundsats, hvarifrån sökandenes petition och denna underdåniga hemställan utgår, skola mottaga en sådan proposition med odeladt bifall.

Hvad angår petitionens senare del om borttagandet af förbudet att till utlandet exportera tackjern, har denna fråga redan blifvit underställd Hans Kejsersliga Majestäts höga afgörande. Detta förbud har väl afsett en förment fördel för hammarverken; men för tackjernsfabrikationen har det påtagligen utgjort ett lika orättvist som tryckande band. Att hammarverksegarene sjelfva begära förbudets borttagande, ehuru just de borde vinna, hvad masugnsegarene genom förbudet förlora, innebär ett ytterligare vittnesbörd om dylika industrin reglerande stadgandens förkastlighet.»

40
**653 J. V. SNELLMAN – C. K. E. STJERNVALL-
 WALLEEN NOVEMBER 1866, KONCEPT**
RA, JVS samling

Högvälborne Herr Baron.

Då Högvälborne Herr Baron lät genom Baron Mannerheim tillfråga mig, om jag mottagit någon skrifvelse från H(ans) E(xcellens) Finansministern, hade någon sådan ännu icke anländt. Numera är jag dermed behedrad och anser mig skyldig redogöra för innehållet. Det väsentliga deraf är följande:

»Ce travail porte l'empreinte d'une experience éclairée dans ces matières, si difficiles et je vous prie, M(onsieur), de recevoir mes sincères remerciemens pour la communication que vous avez bien voulu m'en faire. Il sera tainement pris en sincère consideration, quand cette